

Meddelande om en rymdstrategi för Europeiska unionen

Utbildningsdepartementet

2011-05-10

Dokumentbeteckning

KOM(2011) 152

Mot en rymdstrategi för Europeiska unionen som kommer till nytta för dess medborgare

Sammanfattning

Kommissionens meddelande är ett underlag för en strategisk framtidsdiskussion om en europeisk rymdpolitik. Syftet är att förmedla idéer, förslag och perspektiv rörande prioriteringar för en sådan diskussion och en eventuell rymdstrategi. Meddelandet innehåller konkreta förslag men redogör för ett antal möjliga prioriteringar för EU:s fortsatta arbete med rymdfrågor.

Regeringen välkomnar meddelandet för dess strävan att konkretisera och föra diskussionen framåt kring den europeiska rymdpolitiken. Regeringen konstaterar samtidigt att meddelandet redogör för omfattande ambitioner och regeringens övergripande mål är därför att prioriteringar bör göras och att budgetrestriktivitet ska eftersträvas.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I artikel 189 i Lissabonfördraget anges att EU ska utveckla en europeisk rymdpolitik för att främja vetenskapligt och tekniskt framåtskridande och industriell konkurrenskraft m.m. Vidare anges att ett europeiskt rymdprogram kan utvecklas för att möjliggöra att målen i fördraget uppnås.

Det sjunde rymdrådet antog en resolution i samband med konkurrenskraftsrådets möte i november 2010 som ytterligare preciserade viktiga frågor i unionens arbete med att utveckla den europeiska rymdverksamheten. Bland annat uppmanades EU och den europeiska rymdorganisationen European Space Agency (ESA) att tillsammans utveckla en övergripande rymdstrategi.

Syftet med det föreliggande meddelandet är att förmedla idéer, förslag och perspektiv rörande prioriteringar för en framtidsdiskussion om EU:s rymdpolitik och en eventuell rymdstrategi. Meddelandet ska ses mot bakgrund av tidigare resolutioner, rådsslutsatser (senast från konkurrenskraftsrådet i december 2010), rådsresolutionen om en europeisk rymdpolitik från maj 2007 och Lissabonfördraget som genom artikel 189 ger EU delad kompetens med medlemsstaterna i rymdfrågor. Meddelandet publicerades den 4 april 2011.

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet utgår inledningsvis från målen i Europa 2020-strategin och rymdsektorns betydelse för att nå målen om smart, hållbar och inkluderande tillväxt. Kommissionen antog i oktober 2010 ett meddelande om industripolitik i vilket kommissionen föreslog åtgärder under 2011 för att genomföra prioriteringar inom rymdpolitiken baserat på artikel 189 i Lissabonfördraget och att man avsåg utveckla en rymdindustripolitik i nära samverkan med den europeiska rymdorganisationen ESA och medlemsstaterna. Konkurrenskraftsrådet betonade i sina slutsatser från december 2010 rymdsektorns roll för EU:s konkurrenskraft och innovationsförmåga.

I enlighet med tidigare beslut är målen för den europeiska rymdpolitiken att främja teknologiska och vetenskapliga framsteg, stimulera industriell innovation och konkurrenskraft, möjliggöra för europeiska medborgare att dra nytta av applikationer inom rymdteknologi och att stärka Europas internationella profil inom rymdområdet.

Meddelandet anger följande prioriteringar, baserat på tidigare beslut i rymdrådet:

- *Galileo och EGNOS*: Satellitnavigationssystem. Kommissionen aviserar att man under 2011 kommer att ta fram ett förslag till lagstiftning med målet att anpassa det institutionella ramverket som berör Galileo- och EGNOS-programmen.
- *GMES*: System som kombinerar data från olika sensorer för miljöövervakning och säkerhet. Meddelandet anger att en prioritering är att det implementeras snabbt och effektivt och är fullt operabelt 2014.
- *Klimatförändringar*: Det övergripande målet är att stärka "klimatförändringskomponenten" i GMES-programmet och den för ändamålet nödvändiga infrastrukturen.

- *Säkerhet*: Säkerhetskomponenten (övervakningstjänster) i GMES-programmet bör enligt meddelandet stärkas, liksom säkerhetsdimensionen av rymdpolitiken. Säkerheten för rymdinfrastrukturen (Space Situational Awareness, SSA) bör stärkas.

- *Rymdens utforskning*: Denna del har fyra prioriteringar – utveckling av kritiska teknologier, den internationella rymdstationen, oberoende tillgång till rymden, och etablerandet av ett internationellt högnivåforum för samordning av europeiska utforskningsinsatser i internationellt samarbete.

- *Konkurrenskraft*: Denna del har tre prioriteringar – dels rymdindustripolitik (industrin beskrivs som en nyckelsektor genom samhällets ökande beroende av rymdinfrastruktur och dess applikationer), dels främjandet av forskning och innovation för en solid teknologisk grund (genom bland annat utveckling av generiska nyckelteknologier, forskning om kritiska teknologier och mobilisering av innovationsstödjande mekanismer för att främja marknaden för tjänster ur GMES- och Galileoprogrammen), och dels telekommunikationssatelliter för innovationsutveckling (vars teknologier kan integreras i navigations- och jordobservationsapplikationer).

Vidare framhåller meddelandet betydelsen av internationellt samarbete av resursskäl och för att främja europeisk teknologi och tjänster på marknaden, liksom vikten av bättre integrering av rymdfrågor i EU:s utrikespolitik, inte minst till stöd för utvecklingen i Afrika, och att stärka EU:s roll i multilaterala fora.

Mot bakgrund av EU:s ökande engagemang i europeiska rymdfrågor menar kommissionen att EU bör stärka sitt samarbete med medlemsstaterna och utveckla samarbetet med ESA för att säkerställa en så bra styrning som möjligt av rymdverksamheten och dess olika program.

Slutligen anger meddelandet att kommissionen överväger möjligheten att presentera ett förslag om ett europeiskt rymdprogram med mer sektorsbaserade åtgärder under 2011. Kommissionen avser att återkomma om sitt ställningstagande i detta i juni inom ramen för förslaget till nästa fleråriga budgetram.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelande innehåller inte några formella förslag.

Meddelande innehåller inte några formella förslag med budgeteffekter. Meddelandets omfattande ambition kan dock på längre sikt få sådana effekter om inte hårdare prioriteringar görs.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar meddelandet för dess strävan att konkretisera och föra diskussionen framåt kring den europeiska rymdpolitiken. Rymdverksamhetens betydelse för centrala samhällstjänster, avancerad forskning, och som innovationsdrivande industrisektor är avsevärd och växande. Regeringen konstaterar samtidigt att meddelandet redogör för omfattande ambitioner vilka kan och bör ifrågasättas mot bakgrund av utvecklingen för de offentliga finanserna i Europa och de stora pågående konsolideringsåtgärderna i medlemsstaterna. Regeringen ser med oro på de stora potentiella kostnader som direkt och indirekt framkommer i de ambitioner som meddelandet ger uttryck för. Vikten av återhållsamhet, kostnadskontroll och kostnadsminskningar ska hävdas och hårdare prioriteringar bör göras i det fortsatta arbetet. Meddelandet är ett underlag för framtidsdiskussionen om en europeisk rymdpolitik, men det är av avgörande betydelse för regeringen att inte föregripa de kommande förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram. En riktig balans i rollfördelningen mellan medlemsstaterna, ESA och EU utifrån gällande kompetens och som är komplementär och inte i onödan skapar orsakar duplicering av verksamhet, är också av stor betydelse. ESA är den organisation i Europa som har den mest omfattande erfarenheten på rymdområdet, särskilt inom teknikutveckling. Medlemsstaterna har också såväl erfarenhet som nationella resurser. EU bör komplettera detta med sådan verksamhet som ESA inte redan gör och där samverkan med och mellan medlemsstaterna kan åstadkomma ytterligare mervärde och resurseffektivitet.

I saktidiskussionen kommer regeringen prioritera att det kommer till stånd finansiellt hållbara lösningar för driften av de redan pågående programmen Galileo/EGNOS och GMES, inklusive en fri och öppen datapolicy för GMES, innan nya steg mot potentiellt kostnadsdrivande initiativ tas. Galileosystemet är och ska vara ett civilt system under civil kravställning och kontroll. Möjligheter att använda rymdverksamheten för att övervaka och motverka klimatförändringar bör lyftas fram. Vidare bör den europeiska rymdverksamheten fokusera på användarnas behov till stöd för forskning, säkerhet, utveckling av innovationer och nya tjänster och ökad europeisk konkurrenskraft och tillväxt.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas synpunkter på meddelandet är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas synpunkter på meddelandet är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Ej aktuellt.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej aktuellt då meddelandet inte innehåller konkreta lagförslag.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej aktuellt. Meddelandet innehåller inga konkreta lagförslag med rättslig grund.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet har förmedlats till rådet, Europaparlamentet och unionens rådgivande organ för synpunkter.

Meddelandet utgör vidare ett underlag för det förslag till rådsslutsatser som behandlas i rådsarbetsgruppen för rymdfrågor. Det ungerska ordförandeskapets målsättning är att rådsslutsatser om rymdfrågor ska antas vid konkurrenskraftsrådets möte den 31 maj 2011.

4.2 Fackuttryck/termer

ESA (European Space Agency): Den europeiska rymdorganisationen. ESA är en internationell organisation vars existens och verksamhet baseras på en konvention mellan dess 18 medlemsstater.

Galileo och EGNOS (The European Geostationary Navigation Overlay Service): Galileo är ett satellitsystem för positionerings-, navigations- och tidssignaltjänster. Det är det första satellitnavigationssystemet som är utformat för civil användning under civil kontroll. EGNOS är Galileos föregångare med målet att förbättra kvaliteten på de signaler som sänds till

uropeiskt territorium av det amerikanska globala satellitnavigationssystemet (GPS).

2010/11:FPM105

GMES (Global Monitoring for Environment and Security): Det europeiska programmet för etablering av en europeisk kapacitet för jordobservation. GMES samlar data från ett system bestående av såväl satelliter som markstationer och luft- och sjöburna sensorer. GMES är ett civilt system under civil kontroll som kan bidra till EU:s och dess medborgares säkerhet.

SSA (Space Situational Awareness): Kortform för det europeiska programmet för säkerhet i och från rymden. Programmet syftar till att tillhandahålla information om föremål i bana runt jorden, om rymdmiljön och rymdväder och om hot från rymden. Det innefattar också aspekter kring skydd av data som överförs genom rymdinfrastruktur.